

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії ХДАК

Наталія РЯБУХА

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
зі спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
для здобуття ступеня **магістра**
на основі здобутого ступеня вищої освіти або освітньо-кваліфікаційного рівня
(НРК6 та НРК7)

Розглянуто і затверджено на
засіданні Ради факультету
культурології і соціальних
комунікацій

Протокол № 9 від 18 березня 2024

Харків 2024

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ЗМІСТ ПРОГРАМИ.....	5
СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ	12
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	12
ЛІТЕРАТУРА	14

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Здобувачі, що складають фаховий іспит на здобуття освітнього ступеня «магістр», повинні мати фундаментальну професійну підготовку рівня бакалавр, магістр або спеціаліст будь-якого навчального напрямку, що є підґрунтям для освоєння та набуття практичних навичок з майбутньої професії.

Необхідність підготовки фахівців за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» зумовлена розвитком туризму в Україні, структурною перебудовою національної економіки, входженням України у світовий економічний простір, в тому числі на міжнародний ринок послуг індустрії гостинності.

Метою підготовки фахівців за спеціальністю «Туризм і рекреація» є забезпечення зростаючих потреб підприємств – суб'єктів ринку у висококваліфікованих кадрах, які матимуть всебічну теоретичну та практичну підготовку з питань туризму.

Претендент для здобуття ступеня магістра за спеціальністю «Туризм і рекреація» повинен володіти основами планування та організації роботи підприємств туризму, бути підготовленим до вирішення практичних завдань, пов'язаних з організацією бізнесу, створенням та розвитком туристичних підприємств, ефективним управлінням ними, забезпеченням туристичної діяльності в умовах ведення міжнародного бізнесу.

Програма для складання вступного іспиту зі спеціальності «Туризм і рекреація» на отримання ступеня магістр охоплює базові поняття із дисциплін «Географія туризму», «Маркетинг», «Менеджмент у туризмі», «Організація туристичної діяльності», «Економіка підприємства», «Організація готельного господарства», «Організація ресторанного господарства».

Здобувач має надати атестаційній комісії заповнений бланк відповіді на кожне теоретичне питання. Знання здобувачів оцінюється за 200 бальною системою.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

Географія туризму як наукова дисципліна. Методологія та методика географічних досліджень в туризмі. Географія туристських потоків, доходів та витрат. Класифікація та географічна оцінка туристичних ресурсів. Природні туристичні ресурси. Культурно-історичні ресурси туризму.

Географія рекреаційних видів туризму. Географія активних видів туризму. Географія культурно-пізнавального та подієвого туризму. Географія ділового туризму. Географія релігійного туризму та паломництва. Географія міського, сільського та екологічного туризму.

Екзаменаційні питання:

1. Місце і роль географії туризму в сучасній туризмології.
2. Об'єкт, предмет і завдання географії туризму.
3. Основні класифікаційні ознаки туризму.
4. Сучасні наукові концепції та моделі в географії туризму.
5. Туристична інформація: джерела та вимоги до неї. Накопичення, упорядкування та аналіз географічної інформації для цілей туризму.
6. Підходи до визначення туристичних ресурсів.
7. Поняття природних ресурсів та основні їх види.
8. Об'єкти природно-заповідного фонду як туристичний ресурс.
9. Види культурно-історичних ресурсів.
10. Світова культурно-історична спадщина ЮНЕСКО: географічна характеристика.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт господарювання. Підприємство і ринок. Маркетингова концепція управління підприємством.

Планування діяльності підприємства. Бізнес-план.

Персонал підприємства. Організація та стимулювання праці.

Капітал підприємства. Інвестиційна діяльність підприємства. Інноваційна діяльність підприємства.

Витрати виробництва і реалізації продукції. Ціноутворення. Фінансова діяльність підприємства. Основні фінансові результати.

Оцінка конкурентоспроможності підприємства.

Антикризова діяльність підприємства. Економічна безпека підприємства.

Екзаменаційні питання:

1. Головні ознаки підприємства як суб'єкту підприємницької діяльності.
2. Загальна структура підприємства як господарської організації.
3. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства.
4. Види підприємств залежно від напрямку діяльності, форми власності, порядку їх утворення.
5. Основні складові середовища підприємства.
6. Бізнес-план. Порядок розроблення та основні розділи бізнес-плану.
7. «Персонал» та «кадри» підприємства. Основні категорії персоналу підприємства.
8. Види собівартості та калькулювання собівартості.
9. Поняття «фінанси підприємства». Структуру фінансових ресурсів підприємства.
10. Доходи підприємства. Джерела виникнення доходів.

МАРКЕТИНГ

Теоретичні засади маркетингу. Особливості та перспективи розвитку маркетингу в туризмі.

Технологія маркетингових досліджень в туризмі. Маркетингові дослідження в туристичних підприємствах і організаціях. Сегментування ринку туристичних послуг.

Маркетингова продуктова політика туристичного підприємства. Маркетингова цінова політика туристичного підприємства. Маркетингова політика збуту туристичного продукту. Політика маркетингових комунікацій туристичних підприємств і організації. Управління маркетингом у туризмі.

Екзаменаційні питання:

1. Сутність та зміст маркетингу в туризмі.
2. Функції маркетингу в туризмі.
3. Основні умови та принципи застосування маркетингу в туризмі.
4. Маркетингові стратегії в туризмі.
5. Життєвий цикл туристичного продукту.
6. Продуктова стратегія туристичного підприємства.
7. Попит і пропозиція на туристичному ринку.
8. Суть, типи і напрями маркетингових досліджень в туризмі.
9. Етапи маркетингових досліджень.
10. Маркетингова інформація та її види.

МЕНЕДЖМЕНТ У ТУРИЗМІ

Сутність, роль та теоретичні засади менеджменту в туризмі. Організація індустрії туризму як об'єкт управління.

Функції та технологія менеджменту в туризмі. Методи менеджменту.

Стратегічний менеджмент в туризмі.

Мотивування як загальна функція менеджменту. Планування як загальна функція менеджменту. Організовування як загальна функція менеджменту. Контролювання як загальна функція менеджменту. Регулювання як загальна функція менеджменту.

Управлінські рішення. Керівництво та лідерство.

Інформація і комунікація в менеджменті туризму. Соціальна відповідальність в менеджменті туризму.

Екзаменаційні питання:

1. Менеджмент як наука, ремесло та мистецтво.
1. Історія становлення менеджменту в туризмі.
2. Індустрія туризму. Підприємства індустрії туризму.
3. Прогнози розвитку індустрії туризму в Україні та світі.
4. Туристський ринок. Схема взаємодії суб'єктів туристичного ринку. Сегментація туристичного ринку.
5. Система туризму. Чинники макросередовища та мікросередовища в туризмі.
6. Планування як загальна функція менеджменту.
7. Організовування як загальна функція менеджменту.
8. Мотивування як загальна функція менеджменту.
9. Контроль та регулювання як загальні функції менеджменту.

Структура оцінки і порядок оцінювання підготовленості вступників

№	Основні завдання першої сесії фахового іспиту	Кількість балів
1.	Знання методології та методики географічних досліджень в туризмі, особливостей формування географічних туристських потоків, доходів та витрат, класифікації та географічної оцінки туристичних ресурсів тощо.	1-25
2.	Знання основних теоретичних засад маркетингу, сучасний стан та перспективи розвитку маркетингу в туризмі, маркетингові дослідження на туристичних підприємствах і організаціях, сегментування ринку туристичних послуг тощо.	1-25
3.	Знання теоретичних засад менеджменту в туризмі, його функцій, технологій та методів, особливостей стратегічного та комунікативного менеджменту в туризмі, здійснення управлінських рішень, керівництва тощо.	1-25
4.	Знання законодавчого регулювання підприємництва у сфері туризму, фінансового забезпечення підприємства, принципів оподаткування, формування бізнес-плану, оцінка конкурентоспроможності підприємства тощо.	1-25
Максимальна кількість балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТІВ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ ДО ХДАК У 2024 РОЦІ на спеціальність «Туризм і рекреація»

Рівні навчальних досягнень	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1. Початковий до 123 балів	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. У абітурієнта відсутня історично-просторова уява, необхідна для висвітлення питань. Обсяг висвітлених питань менше 50%.
2. Середній 124 – 149 балів	Відповіді на питання носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання. Абітурієнт погано володіє засобами відтворення історично-просторових властивостей предметів, явищ, процесів. Обсяг висвітлених питань у межах 50-70%.
3. Достатній 150 – 175 балів	У відповідях на питання допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт

	демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета. Обсяг правильно висвітлених питань більше 75%.
4. Високий 176 – 200 балів	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них. Абітурієнт без помилок відтворює історично-просторові властивості якості явищ, процесів, предметів. Обсяг правильно висвітлених питань дорівнює 100%.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 100-123 балів, то дана кількість балів вважається недостатньою для допуску в участі у конкурсному відборі.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бабарицька В.К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення тур продукту: навч. посібник / В.К. Бабарицька, О.Ю. Малиновська. – К., 2008. – 256 с.

2. Березін О.В. Економіка підприємства : навч. посіб. / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. – К. : Знання, 2009. – 390 с.

3. Гринчуцький, В.І. Економіка підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 303 с.

4. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): Монографія / О.О. Любіцева – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.

5. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. / О.О. Любіцева, Є.В. Панкова, В.І. Стафійчук. – К.: Альтерпрес, 2007. – 369 с.

6. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. /М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.
7. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу: Навч. Посібник / М.П. Мальська, В.В. Худо, В.І. Цибух. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
8. Мальська М.П. Планування діяльності туристичних підприємств: Навч. Посібник / М.П. Мальська, О.Ю. Бордун. – К.: Знання, 2005. – 241 с.
9. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 280 с.
10. Організація обслуговування у підприємствах ресторанного господарства: підручн. для ВУЗів / За ред. проф. Н.О. П'ятницької. – К.: Нац. торг.-екон. Ун-т, 2005. – 632 с.
11. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємства. Навч. Посібник / П.Р. Пуцентейло. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
12. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу: Навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин: Вид-во Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
13. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник / Н.В. Чорненька. – К.: Атіка, 2006. – 264 с.
14. Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук.ред. В.Яцура, Д.Олесевич. – Львів, 2001. – 240 с.

Додаткова

1. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. / за заг. ред. З. Є. Шершньової. – К. : КНЕУ, 2007. – 680 с.
2. ДСТУ 4281: 2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. – К.: Держспоживстандарт України, 2004. – 11 с.
3. Економіка підприємства : підруч. / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
4. Економіка підприємства : підруч. / за ред. А. В. Шегди. – К. : Знання, 2006. – 614 с.
5. Іванілов, О. С. Економіка підприємства : підруч. / О. С. Іванілов. – К. : Центр учбов. літератури, 2009. – 728 с.
6. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2003. – 300 с.

7. Мостова Л.М., Новикова О.В. Організація обслуговування на підприємствах ресторанного господарства. Навчальний посібник / Л.М. Мостова, О.В. Новикова. – К.: Ліра-К, 2010. – 388 с.

8. Нечаюк Л.І. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент : навч. посібник / Л. І. Нечаюк, Н. О. Нечаюк; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 346с.

9. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

10. Сало Я.М. Організація обслуговування населення на підприємствах ресторанного сервісу. Ресторанна справа: Довідник офіціанта / Я.М. Сало. – Львів – 2009. – 304 с.